

Slutredovisning av regeringsuppdrag Att genomföra insatser för att öka kunskapen i skolan om den nationella minoriteten romer (Ku2016/01673/DISK)

Inledning och bakgrund

Inledning

Härmed lämnas den fjärde och sista redovisningen av uppdraget (Ku2016/01673/DISK) om insatser för att öka kunskapen i skolan om den nationella minoriteten romer. Enligt besked från Kulturdepartementet i januari 2019 ska slutredovisning med ekonomisk redovisning lämnas senast 1 mars 2020. Enligt uppdraget har Skolverket varje år 2017–2019 senast den 1 mars 2017–2019 redovisat uppdraget till Länsstyrelsen i Stockholms län med kopia till Regeringskansliet (Kulturdepartementet och Utbildningsdepartementet).

Bakgrund

Skolverket fick den 30 juni 2016 uppdraget (Ku2016/01673/DISK) att genomföra insatser för att öka kunskapen i skolan om de nationella minoriteterna, med fokus på romer. I uppdraget ingår att undersöka vilken form av stöd som redan finns i de kommuner som har ett pågående arbete för romsk inkludering för att sedan erbjuda ett stöd för ändamålet. I uppdraget ingår att sprida information och kunskap via befintliga kanaler, genomföra en riktad insats till ett antal kommuner samt erbjuda ett stödpaket för att öka kunskapen i skolan om nationella minoriteter med fokus på romer.

I arbetet ska Skolverket överväga hur tidigare framtaget material, såsom Skolverkets digitala läromedelssupplement, kan användas. Arbetet med uppdraget ska genomföras i samverkan med romska företrädare och efter dialog med Länsstyrelsen i Stockholms län och Forum för levande historia.

Under 2018 uppdaterades Skolverkets instruktion med en skrivning som tydliggör myndighetens ansvar inom området nationella minoriteter och minoritetsspråk. Enligt förordningen (2015:1047), med instruktion för Statens skolverk ska myndigheten ha ”[...] ett samlat ansvar för frågor om de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråken inom ramen för sitt verksamhetsområde vilket innefattar att verka samlande, stödjande och pådrivande i förhållande till berörda parter [...]”

Det regeringsuppdrag som Skolverket nu slutredovisar och de insatser som har genomförts inom ramen för uppdraget går väl i linje med Skolverkets instruktionsenliga uppdrag. Det som redovisas här finns till stor del i tidigare

2020-02-18
Dnr 7.5.2-2019:1788
2 (12)

regeringsredovisningar. Där finns även ytterligare detaljer. Det som är nytt i den här redovisningen är främst uppgifter som avser 2019.

Den riktade insatsen innehöll utbildning och spridning av undervisningsmaterial

Skolverket genomförde inledningsvis en kartläggning av kommuners arbete med romsk inkludering där det bland annat framkom att förutsättningarna för arbetet med romsk inkludering i skolorna ser olika ut.¹ Kartläggningen visade också att relativt få lärare i svenska, samhällskunskap och historia använde sig av Skolverkets tidigare framtagna läromedelssupplement, oberoende av om de arbetade i en pilot-/utvecklingskommun² eller inte deltog i en statlig satsning.

Södertörns högskola erbjöd utbildning om nationella minoriteter med fokus på romer

Skolverket erbjöd inledningsvis samtliga utvecklingskommuner, det vill säga Gävle, Uppsala, Stockholm, Haninge och Borås, att vara med och definiera sina behov. Det visade sig dock vara svårt att få gehör för en behovsinventering. Skolverket drar slutsatsen att det är tidskrävande för en kommun att definiera exakt vilket stöd som behövs. Vidare konstateras att Skolverkets många insatser konkurrerar med varandra. Under 2018 fördjupades dock Skolverkets dialog med Stockholms stad vilket ledde till en gemensam pilotsatsning inom grundskoleområde 3 som omfattar Farsta och Hägersten-Liljeholmen. Stockholms stad beslutade att 21 lärare, det vill säga en lärare från varje grundskola, skulle utses till så kallade MR-ambassadörer (mänskliga rättighetsambassadörer). Satsningen innebar att de utvalda lärarna skulle få viss kompetensutveckling och stöd från Stockholms stad inom området mänskliga rättigheter, samt en utbildning om nationella minoriteter med fokus på romer. Utbildningen genomfördes av Södertörns högskola på uppdrag av Skolverket. Av de anmälda deltagarna kom endast 13 personer att genomföra utbildningen³. En sannolik förklaring till att cirka en tredjedel av de anmälda inte påbörjade utbildningen är bristande kommunikation mellan parterna.

Förutsättningarna för Stockholms stad att fortsätta sitt arbete med MR-ambassadörer ändrades under 2019, vilket ledde till att den gemensamma utbildningssatsningen inte kunde fortsätta som planerat. Eftersom utvärderingen från utbildningen 2018 visade att de som genomförde utbildningen uppfattade den som meningsfull⁴ valde Skolverket ändå att erbjuda utbildningen även under 2019. För att öka chanserna att nå ut bredare valde Skolverket att vidga utbildningen till att omfatta inte bara lärare utan även övrig skolpersonal och förskola, samt att låta den vara öppen för deltagare över hela landet. Tanken var att utbildningen skulle erbjudas både

---

¹ Skolverket dnr 7.5.2-2018:311

² Regeringen har utsett pilot-/utvecklingskommuner för arbetet med romsk inkludering. Under tiden 2012 - 2015 var Luleå, Malmö, Helsingborg, Linköping och Göteborg pilotkommuner. Under tiden 2016 - 2020 är Gävle, Uppsala, Stockholm, Haninge och Borås utvecklingskommuner.

³ Elva personer deltog i hela utbildningen. Två personer deltog i två av tre dagar.

⁴ Södertörns högskola. Rapport utbildning av MR-ambassadörer i Stockholms stad på uppdrag av Skolverket, dnr 7.5.2-2016:1158.

våren och hösten 2019, men eftersom antalet anmälda understeg tio personer under våren ställdes det tillfället in. Under hösten deltog totalt tolv personer. Samtliga tolv personer fullföljde utbildningen och precis som tidigare upplevdes utbildningen som mycket meningsfull.⁵ Totalt har 25 personer utbildats av Södertörns Högskola inom ramen för regeringsuppdraget.

Undervisningsmaterial sprids bland annat genom digitalt stödpaket

I den inledande dialogen under 2017 och 2018 diskuterades även möjligheten att erbjuda en boklåda med Haninge kommun och Stockholms stad. Förslaget lyftes främst från Haninge kommun och tanken var att underlätta för skolor att få tillgång till relevant litteratur gällande undervisning om den nationella minoriteten romer. Det visade sig dock att en boklåda i fysisk form inte var det bästa alternativet, och Skolverket valde istället att skapa ett digitalt stödpaket som riktar sig till lärare. Utformningen ligger i linje med den nationella digitaliseringsstrategin för skolväsendet, där ett av målen är att barn, elever och personal ska ha god och likvärdig tillgång till digitala verktyg och resurser i syfte att förbättra utbildningen och effektivisera verksamheten.

I det digitala stödpaketet har Skolverket samlat undervisningsmaterial som lärarhandledningar, faktamaterial, inspiration för undervisning och reportage på en webbsida⁶. Materialet är främst avsett för högstadiet och är kopplat till kursplanerna i svenska, samhällskunskap, historia och modersmål som nationellt minoritetsspråk romani chib, men kan också användas i andra ämnen och åldersgrupper, exempelvis inom gymnasieskolan. Stödpaketet togs fram tillsammans med en referensgrupp av ämneslärare, romska brobyggare och/eller modersmålslärare i romani chib som finns kopplad till detta uppdrag. Materialet som stödpaketet består av är framtaget av olika aktörer såsom Forum för levande historia, UR och Romska ungdomsförbundet. För att kunna inkludera häftet ”Vi läser om romer” uppdrog Skolverket åt Romska ungdomsförbundet att överföra det till pdf-format⁷.

Länk till det digitala stödpaketet finns förutom på Skolverkets webbsida, även på minoritet.se⁸, Norrbottens museums webbplats kopplat till utställningen ”Vi är romer”⁹ samt på Haninge kommuns och Stockholms stads webbplatser med resurser för lärare.

---

⁵ Dnr 2.7.4-2018:1987 Rapport angående utbildningen ”De fem nationella minoriteterna i ett skolperspektiv – med fokus på romer” på uppdrag av Skolverket hösten 2019. Södertörns Högskola.

⁶ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/kampanj-stodpaket-undervisa-om-romer> 2019-01-23 kl.12:41

⁷ <https://www.skolverket.se/download/18.4fc05a3f164131a74185b9c/1539074617586/Vi%20la%CC%88ser%20om%20romer.pdf> 2019-01-23 kl.12:40

⁸ <http://www.minoritet.se/5010> 2019-01-23 kl.12:40

⁹ <http://norrbottemuseum.se/barn-skola/skola/skolprogram/vi-aer-romer-moet-maenniskorna-bakom-myten.aspx> 2019-01-23 kl.13:57

2020-02-18
Dnr 7.5.2-2019:1788
4 (12)

Stödpaketet med material om undervisning om den nationella minoriteten romer lanserades 18 juni 2018. Under resterande delen av året hade sidan 1652 antal visningar. Under 2019 var antalet visningar totalt 622.

PPT om nationella minoriteter och minoritetsspråk i förskola och skola

Som tidigare redovisats tog Skolverket under 2017 fram ett stöd i form av en PowerPoint inklusive talarmanus som finns tillgänglig på www.skolverket.se/natmin. Presentationen riktar sig till huvudmän och rektorer och innehåller skolans ansvar och skyldigheter i relation till de nationella minoriteterna utifrån såväl undervisning om nationella minoriteter som rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk. Under 2019 uppdaterades presentationen med de förändringar i skollagen som rör rätten till förskola på nationella minoritetsspråk och med en inledande del om minoritetspolitiken.

Erfarenhetsutbyte mellan Romska ungdomsförbundet och Sáminuorra

Romska ungdomsförbundet kontaktade Skolverket under 2018 för att få stöd i sitt arbete med att nå ut med information om den nationella minoriteten romer till skolorna. Kontakten resulterade i att Skolverket arrangerade ett erfarenhetsutbyte mellan Romska ungdomsförbundet och den samiska ungdomsorganisationen Sáminuorra på Södertörns högskola. Skolverket valde att förlägga erfarenhetsutbytet på Södertörns högskola och inte i myndighetens egna lokaler eftersom en tanke var att inspirera ungdomarna till högre studier. Södertörns Högskola presenterade inledningsvis högskolans verksamhet för de cirka 20 deltagarna. Efter det presenterade Skolverket skolans styrning och vad skolan är skyldig att undervisa om när det gäller nationella minoriteter och minoritetsspråk. Organisationerna presenterade därefter sina erfarenheter av att arbeta i projekt som riktar sig till skolor. Skolverket höll därefter i en workshop där ungdomarna fick identifiera utmaningar i sitt arbete och sedan hjälpas åt att hitta strategier för arbetet framåt. Erfarenhetsutbytet uppfattades som givande av deltagarna och Skolverket har för avsikt att stötta ett liknande projekt under 2020 som Romska ungdomsförbundet och judiska ungdomsförbundet tagit initiativ till.

Informationsspridning via befintliga kanaler

Mer kunskap om nationella minoriteter internt på Skolverket

För att kunna använda befintliga kanaler för informationsspridning med syfte att öka kunskapen i skolan om de nationella minoriteterna krävs att Skolverkets medarbetare har kunskap i frågorna. I de insatser som Skolverket genomför inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen (NSP) ska perspektivet nationella minoriteter finnas med där det är möjligt¹⁰. För att förstärka det perspektivet har ett antal insatser gjorts internt. På samernas nationaldag den 6 februari 2018 visades filmen Sameblod för omkring 50 medarbetare, och under två veckor 2019

---

¹⁰ Dnr 1.1.1-2016:00990, *Så gör vi skillnad*, Skolverkets strategi för skolutveckling, sid.7, Skolverket 2017

hade myndigheten den sverigefinska utställningen ARVET i Skolverkets gemensamma utrymmen.

Skolverkets skolutvecklingsavdelning är myndighetens största avdelning med ungefär 170 anställda. Vid ett av avdelningens möten arrangerades ett seminarium på temat nationella minoriteter med besök från Helsingborgs stad och den romska organisationen Vorta Drom som berättade om sitt arbete med fokus på romska barns skolgång. Samtliga administratörer vid Skolverket har under 2019 fått Utbildningsradions kalendrar med nationella minoriteters högtidsdagar. Syftet med detta är att enheterna ska kunna planera verksamheten med hänsyn till dessa högtidsdagar.

Skolverkets webbplats www.skolverket.se/natmin har ett ökat antal sidvisningar

Skolverket har inom ramen för uppdraget fortsatt att arbeta för att tydligare lyfta fram och utveckla information på www.skolverket.se/natmin. På webbsidan finns undervisningsmaterial om nationella minoriteter. Sidan innehåller även tydliga hänvisningar till andra webbsidor, till exempel Skolverkets webbsida om rätten till modersmålsundervisning. Antalet sidvisningar visar på en tydlig uppgång under 2018 för att sedan minska något under 2019.

www.skolverket.se/natmin

År	2017	2018	2019
Antal sidvisningar	5 916	7 063	6 667

Nationella minoriteter på Facebook och i Skolverkets nyhetsbrev

Skolverket har kontinuerligt under åren arbetat med att nå ut med kunskap om nationella minoriteter i sociala medier och nyhetsbrev. Under 2018 gjordes till exempel totalt åtta inlägg om nationella minoriteter på Skolverkets Facebooksida med drygt 65 000 följare. Under 2019 gjordes totalt fyra inlägg. Ofta har inläggen varit knutna till dagar som på ett eller annat sätt uppmärksammas av nationella minoriteter själva, såsom minnesdagar och nationaldagar. Temat nationella minoriteter/minoritetsspråk fanns med i Skolverkets digitala nyhetsbrev vid två tillfällen under både 2018 och 2019.

Konferenser

Skolverket har under året nyttjat befintliga konferenser för att sprida information om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Detta arbetssätt har använts i totalt 12 olika sammanhang: två brobyggarkonferenser, tre konferenser för språk-, läs- och skrivutvecklare, ett seminarium vid Människliga rättighetsdagarna samt vid sex utbildningstillfällen ute i kommunerna.

Skolverkets konferenser för romska brobyggare

Vid en utbildningsdag tillsammans med romska brobyggare den 3 maj 2018 fick de tolv romska brobyggarna både information om modersmål som nationellt minoritetsspråk romani chib samt om vilka ämnen lärare förväntas undervisa om

2020-02-18
Dnr 7.5.2-2019:1788
6 (12)

nationella minoriteter. Konferenspasset innehöll även information om skolans demokratiuppdrag. Samtliga brobyggare fick några exemplar av den affisch som tagits fram inom ramen för uppdraget, för att kunna sätta upp på skolor där de är verk-samma. Den 9 november hölls en konferens för brobyggare, kommunrepresentanter, samordnare för nationella minoritetsfrågor i kommuner, förvaltningschefer och rektorer med flera. Förutom att tydliggöra vilka ämnen som lärare förväntas undervisa om nationella minoriteter informerade Skolverket även om den utbildnings-satsning som arrangerats tillsammans med Södertörns högskola och Stockholms stad samt om det digitala stödpaket¹¹ som myndigheten sammanställt. Cirka 55 personer deltog vid detta tillfälle.

Skolverkets NCS-konferenser

Varje år arrangerar Skolverket en konferens för språk-, läs- och skrivutvecklare. Som tidigare rapporterats¹² arrangerade Skolverket 2017 ett seminarium med rubriken ”Romer känner jag men jag har aldrig mött samer”. Myndigheten uppdrog åt Anette Petersson, historia- och svensklärare som vid tillfället var biträdande rektor på Lindängesskolan i Malmö, att föreläsa om sin forskning rörande interkulturellt historiska lärande med fokus på undervisning om nationella minoriteter.

2018 ägde konferensen rum i Stockholm och hade temat Perspektiv på språk. Under konferensen arrangerade Skolverket ett seminarium tillsammans med Baki Hasan från Språkrådet (Institutet för språk- och folkminnen) med temat Undervisning om nationella minoritetsspråk. Vid Skolverkets del av seminariet behandlades skolans uppdrag rörande nationella minoriteter och minoritetsspråk, medan Språkrådet stod för en fördjupande del rörande romani chib och romer. Seminariet gavs två gånger och hade totalt 20 deltagare.

Nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling (NCS) arrangerade sin årliga konferens i Stockholm i slutet av 2019. Under konferensen arrangerade Skolverket ett seminarium med temat ”Nationella minoritetsspråk i praktiken”. Seminariet bestod av tre delar: Skolverket presenterade övergripande den nationella minoritetspolitiken och precis som tidigare år även skolans uppdrag på området. Efter det fick vi konkreta exempel från Luleå kommun och Övertorneå kommun om hur de arbetar. Luleå presenterade sitt mer övergripande och strategiska arbete till exempel inom den tvåspråkiga förskolan i Luleå. Övertorneå presenterade det språkarbete i meänkieli som de bedriver tillsammans med Övertorneå församling. Detta arbete involverar alla ungdomar och inte bara de som tillhör en nationell minoritet. Seminariet bjöd på teaterinslag på meänkieli. Seminariet gavs två gånger och besöktes av nästan 40 deltagare.

---

¹¹ www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/kampanj-stodpaket-undervisa-om-romer 2019-01-23 kl.12.41

¹² Dnr 7.5.2-2018:311 Redovisning av regeringsuppdrag Att genomföra insatser för att öka kunskapen i skolan om den nationella minoriteten romer.

Mänskliga rättighetsdagarna (MR-dagarna)

Som tidigare rapporterats¹³ deltog Skolverket den 16 november 2018 i en panel på Mänskliga Rättighetsdagarna, MR-dagarna. Temat var ”Samerna och den svenska skolan – historiskt och idag”, och panelsamtalet besöktes av uppskattningsvis 100 personer. Skolverket informerade och deltog i diskussionen utifrån myndighetens instruktionsenliga uppdrag rörande nationella minoriteter, myndighetens uppdrag om att öka andelen behöriga lärare i samiska samt uppdraget om att öka kunskapen om nationella minoriteter i skolan¹⁴.

Utbildningstillfällen i Malmö och Göteborg 2018

Som tidigare rapporterats genomförde Skolverket utbildningstillfällen tillsammans med RIKC (Romskt informations- och kunskapscenter) och den Globala skolan under 2018. Den 12 november 2018 arrangerade Skolverket tillsammans med Romskt informations- och kunskapscenter (RIKC)¹⁵ en förmiddag för förskoleförvaltningen i Malmö Stad. 18 personer deltog. Skolverket höll i ett informationspass som behandlade lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt förskolans läroplan och de kommande förändringarna i denna. RIKC höll i ett pass om den nationella minoriteten romer och diskriminering.

Den globala skolan, en del av Universitets- och högskolerådet, arrangerade en heldag för grundskolepersonal med fokus på nationella minoriteter i Göteborg den 12 april 2018. Skolverket deltog i planeringen av utbildningsdagen och bidrog vid denna dag med att presentera skolans uppdrag rörande nationella minoriteter och minoritetsspråk. Drygt 25 personer deltog.

Utbildningstillfällen med anledning av lagförändringar 2019

Förändringar i skollagen¹⁶ och lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk¹⁷ innebar en ökad efterfrågan på Skolverkets deltagande ute i kommunerna under 2019. Skolverket har deltagit vid utbildningsdagar/konferenser som arrangerats av kommuner vid totalt sex tillfällen under 2019. Utbildningstillfällena genomfördes i Haninge, Stockholm, Uppsala, Växjö, Västerås och Örebro. Vid samtliga tillfällen har myndigheten informerat brett om nationella minoriteter i förskola och skola och inte enbart om förstärkta rättigheter i förskolan. Vid samtliga tillfällen har Skolverket även informerat om den PPT-presentation som myndigheten har tagit

---

¹³ Dnr 7.5.2-2018:1425 Delredovisning av regeringsuppdrag Att genomföra insatser för att öka kunskapen i skolan om den nationella minoriteten romer (Ku2016/01673/DISK)

¹⁴ Enligt 18 § punkt 4 förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk ska myndigheten ha ”[...] ett samlat ansvar för frågor om de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråken inom ramen för sitt verksamhetsområde vilket innefattar att verka samlande, stödjande och pådrivande i förhållande till berörda parter [...]” Myndigheten har även enligt Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Statens skolverk, i uppdrag att utveckla, tillgängliggöra och finansiera uppdragsutbildningar för att öka graden av behöriga lärare i samiska.

¹⁵ RIKC är en del av Malmö stad. Verksamheten vänder sig till den romska befolkningen och majoritetssamhället. Centret arbetar med stöd och hjälp på individnivå, till föreningar och anställda inom Malmö stad. <https://malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Mangfald--delaktighet/Nationella-minoriteter/Romskt-informations--och-kunskapscenter.html>

¹⁶ Skollagen (2010:800)

¹⁷ Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

2020-02-18
Dnr 7.5.2-2019:1788
8 (12)

fram i syfte att stödja huvudmän och rektorer i förskola och skola för att underlätta deras informations- och fortbildningsinsatser för personalen.

Affisch om nationella minoriteter spreds på olika sätt

Som rapporterats tidigare¹⁸ tog Skolverket fram en affisch under 2017 som syftade till att öka medvetenheten om nationella minoriteter och uppmärksamma lärare på att det ingår i deras uppdrag att undervisa om nationella minoriteter inom ämnena svenska, historia, samhällskunskap och modersmål som nationellt minoritetsspråk.¹⁹ Affischen har Skolverket spridit på olika sätt. Under 2018 distribuerades den till samtliga skolbibliotek med bemanning. Det innebar att drygt 800 skolbibliotek i hela Sverige nåddes av utskicket som förutom affischen, bestod av häftet ”Vi läser om romer” samt ett brev med ytterligare tips om resurser på området. Utskicket ledde bland annat till att det beställdes elva exemplar på den romska varieteten kelderash och tolv exemplar på varieteten arli av boken Django, som är översatt från ett engelskt förlag av ERG förlag. Affischen ingår i det digitala stödpaketet och sprids på så sätt på de platser där det digitala stödpaketet för att undervisa om romer sprids. Myndigheten har i tidigare regeringsuppdrag tagit fram lektionsförslag inom ämnena svenska, historia och samhällskunskap. Från 2018 och framåt används även affischen som ett försättsblad för att kunna sprida lektionsförslagen samlat.

Samverkan

Referensgrupp med romska företrädare deltar i arbetet

I arbetet med regeringsuppdraget har Skolverket haft en referensgrupp av ämneslärare, romska brobyggare och/eller modersmållärare i romani chib. Gruppen har träffats ungefär två gånger per år och har vid några tillfällen bistått med synpunkter på genomförandet av uppdraget via e-post.

Forum för levande historia och Norrbottens museum i Luleå erbjuder undervisningsmaterial och visning av utställningen ”Vi är romer” till lärare

Skolverket har under 2018 haft ett nära samarbete med Forum för levande historia (FLH). Förutom att Skolverket lyfter fram material från FLH i det digitala stödpaketet, till exempel genom att länka till deras material inför förintelsens minnesdag den 27 jan 2018, så har myndigheterna även samarbetat omkring utställningen ”Vi är romer”, som visas på Norrbottens museum i Luleå under perioden september 2018 – juni 2019. Samarbetet innebär att Skolverkets material för undervisning lyfts på Norrbottens museums webbplats i anslutning till information om utställningen²⁰. Samarbetet innebär vidare att alla lärare som bokar ett klassbesök på

---

¹⁸ Dnr 7.5.2-2018:1425 Delredovisning 2019 av regeringsuppdrag om insatser för att öka kunskapen i skolan om den nationella minoriteten romer

¹⁹ https://www.skolverket.se/download/18.6011fe501629fd150a27e46/1529405035254/undervisa_om_nationella_minoriteter_skolverket_180619.pdf 2019-01-23 kl.12.41

²⁰ <http://norrbottnsmuseum.se/utstaellningar-program/utstaellningar/vi-aer-romer-moet-maenniskorna-bakom-myten.aspx> 2019-01-29 kl.12.55

utställningen får e-post med information om Skolverkets digitala stödpaket samt att de vid besöket får ett exemplar av häftet ”Vi läser om romer”. Under 2018 och 2019 genomfördes totalt 44 workshopar med olika klasser. Cirka tjugo lärare deltog varav tretton svarade på uppföljningsenkäten som skickades ut av museet. Enkäten²¹ var sammanställd gemensamt av Forum för levande historia och Skolverket. I enkäten framkom det att ungefär fyrtio procent av lärarna hade använt det material som skickats ut vid anmälan i sin undervisning. Trettioen procent hade använt häftet *Vi läser om romer* som de fick vid besöket i sin undervisning. De flesta lärare som besökte undervisningen och fick ta del av materialet undervisade på högstadiet eller gymnasiet.

Länsstyrelsen i Stockholm och Skolverket erbjuder undervisningsmaterial på webbplatsen Utbudet.se

Under 2018 samarbetade Skolverket med Länsstyrelsen i Stockholm för att sprida material till lärare. Genom webbplatsen Utbudet.se erbjöd Länsstyrelsen i Stockholm skolboken *Antiziganismen i Sverige*, och i samband med detta fanns det möjlighet att ladda ner Skolverkets affisch om nationella minoriteter tillsammans med tidigare framtagna lektionsförslag samt häftet *Vi läser om romer* i pdf-format. Materialet var publicerat från 6 september till 17 oktober 2018. Under den perioden laddades affischen inklusive lektionsförslagen ned 66 gånger (att jämföra med totalt 40 gånger på Skolverket.se under hösten) och häftet *Vi läser om romer* 36 gånger (att jämföra med fyra gånger på Skolverket.se). I slutet av oktober 2018 fanns det inte längre några exemplar av skolboken kvar i lager och erbjudandet på Utbudet.se togs bort. Under 2019 laddades *Vi läser om romer* ned 22 gånger och affischen inklusive lektionsförslagen 186 gånger från Skolverkets webbplats.

Länsstyrelsen i Stockholm har även under 2018 informerat om det digitala stödpaketet för undervisning i sitt nyhetsbrev. Nyhetsbrevet går ut till ungefär 600 adresser, bland annat till kommunernas samordnare för nationella minoriteter. I maj 2019 deltog Skolverket på en konferens arrangerad av Länsstyrelsen i Stockholm²².

Utbildningsradion UR och Skolverket samverkar för att sprida varandras material

Skolverket hade under 2018 ett nära samarbete med UR. I ett inledande skede syftade samarbetet främst till att undersöka vilket undervisningsmaterial hos UR som är relevant för Skolverket att sprida i sitt digitala stödpaket. I ett senare skede har Skolverket och UR även hjälpt varandra att nå ut till respektive målgrupper genom att till exempel hänvisa till varandra i inlägg på Facebook. UR har även spridit 70 exemplar av Skolverkets affisch om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt ett stort antal av häftet ”Vi läser om romer”.

---

²¹ Dnr 7.5.2-2019:1788

²² <https://www.youtube.com/watch?v=RAgumtamHCI>
4 feb 2020 kl.10.49 samt dnr 4.1.2 2019:00841

2020-02-18
Dnr 7.5.2-2019:1788
10 (12)

Svenska filminstitutet ska främja film för barn och unga på de nationella minoritetsspråken

Sedan 2018 har Svenska Filminstitutet ett regeringsuppdrag om att främja film för barn och unga på de nationella minoritetsspråken. Inom ramen för uppdraget lyfter de filmer på språken och tar fram lärarhandledningar. Projektet vänder sig främst till åk 7–9 och är kopplat till läroplanens kunskapsmål att elever ska få ”kunskaper om de nationella minoriteternas (judar, urfolket samerna, sverigefinnar och torne-dalingar) kultur, språk, religion och historia. Under våren 2019 deltog Filminstitutet på ett referensgruppsmöte med de lärare som är knutna till Skolverkets uppdrag. Syftet var att diskutera Filminstitutets upplägg och fortsatta arbete, samt att se hur vi myndigheter skulle kunna fortsätta samarbeta i våra uppdrag. Tanken är att Skolverket på sin webbplats ska kunna länka till det material som Filminstitutet tar fram. Under 2019 har myndigheterna haft fortsatt kontakt, främst med anledning av Skolverkets förslag till reviderade kurs- och ämnesplaner²³ och hur eventuella förändringar kan komma att påverka innehållet i Filminstitutets material.

Sveriges kommuner och regioner

Under hösten 2019 tog Skolverket kontakt med SKR (dåvarande SKL) för att initiera ett samarbete med syfte att sprida information om nationella minoriteters rättigheter i skolan rörande modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk samt skolans uppdrag att undervisa om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Samarbetet kommer att fortsätta under 2020, och på modersmålsdagen den 21 februari kommer Skolverket att delta i en webbsändning som SKR arrangerar där frågor som rör nationella minoriteter och undervisning i modersmål som nationellt minoritetsspråk kommer att lyftas.

Analys

Som rapporterats tidigare så visade sig det svårt att utveckla särskilda insatser i samverkan med utvalda kommuner. Ett sådant arbetssätt kräver tid, engagemang och resurser hos alla inblandade, och det inledande arbetet är mycket tidskrävande. Den utbildning som erbjöds på Södertörns Högskola hade också svårt att få deltagare. Troligtvis har det att göra med att förutsättningarna för huvudmän att prioritera det här området är små samt att det konkurrerar med andra kompetensutvecklingsinsatser från Skolverket. Det behövs fortfarande specifika insatser så som utbildningen på Södertörns högskola, och vägen framåt borde ännu tydligare innehålla aktiviteter som görs inom ramen för andra insatser som Skolverket har, till exempel NCS-konferensen. Skolverket behöver ännu tydligare inkludera perspektivet nationella minoriteter i myndighetens uppdrag och nyttja både egna och andras befintliga kanaler för att nå ut. Antalet sidvisningar på www.skolverket.se/natmin och

---

²³ <https://www.skolverket.se/om-oss/var-verksamhet/skolverkets-prioriterade-omraden/sa-arbetar-vi-med-att-revidera-kurs-och-amnesplanerna>
2020-01-22 kl.10.33

det ökade antalet nedladdade lektionsförslag med mera antyder ändå att information om de nationella minoriteterna har nått ut i större utsträckning än tidigare.

De förändringar i lagen om nationella minoriteter och i skollagen som trädde i kraft 2019 kommer förhoppningsvis att fortsätta generera förfrågningar till Skolverket om att delta vid olika konferenser och utbildningstillfällen. Förutom att informera om lagar och regleringar på området blir dessa tillfällen även en möjlighet att nå ut med information om kommande utbildningsåtgärder och var undervisningsmaterial finns med mera.

Utifrån de erfarenheter som gjorts så här långt kan Skolverket konstatera att samverkan med andra aktörer är central för att nå ut och skapa möjligheter till utveckling enligt uppdraget samt att öka kunskaperna om nationella minoriteter. Samarbetet med berörda myndigheter och organisationer har fungerat väl. Skolverket har under uppdragsperioden fått till stånd flera givande samarbeten och Skolverket bedömer att det finns fortsatt goda möjligheter att fördjupa detta arbete framöver. Skolverket kommer att fortsätta bedriva arbetet inom ramen för myndighetens instruktionsenliga uppdrag, till exempel inom ramen för insatserna Utveckla stöd för samverkan med hem och vårdnadshavare²⁴ och Skolverkets skolchefsutbildning²⁵.

Framåtblick

Skolverket kommer på olika sätt fortsätta att arbeta för att huvudmän i större utsträckning ska ta sitt ansvar när det gäller att öka kunskapen i skolan om nationella minoriteter samt att tillgodose att elever får den undervisning på området som de har rätt till.

Utbudet av undervisningsmaterial om nationella minoriteter och nationella minoritetsspråk, liksom undervisningsmaterial i de nationella minoritetsspråken, är begränsat. Det begränsade material som finns kan dessutom upplevas som svårt att hitta. Eftersom det inte ingår i myndighetens uppdrag att ta fram läromedel är det inte i första hand till Skolverket som lärare vänder sig för att hitta undervisningsmaterial. Av den anledningen blir det extra värdefullt för Skolverket att fortsätta samverka med andra aktörer för att väcka ett intresse för nationella minoriteter och visa var kunskap och undervisningsmaterial finns.

Skolverkets bedömning är att det även fortsättningsvis behövs insatser för att öka kunskapen i skolan om den nationella minoriteten romer. Det arbete som hittills

---

²⁴ Inom insatsen Samverkan med hem och vårdnadshavare tar Skolverket fram ett stödmaterial. Stödmaterialiet kommer bland annat att innehålla två artiklar som Skolverket har uppdragit åt Södertörn att skriva. Den första artikelns syfte är att utveckla rektorers och skolpersonals kompetens kring samverkan mellan skola och romska hem/vårdnadshavare för att kunna stärka det kompensatoriska uppdraget och i samverkan kunna stödja elevers lärande och kunskapsutveckling. Den andra textens syfte är att bidra till att öka kunskapen om den romska minoriteten bland lärare och elever för att motverka föreställningar om romer hos lärare och elever där okunskap leder till konsekvenser och utanförskap för gruppen.

²⁵ Vid utbildningstillfällena kommer Skolverket, som en del av omvärldsbevakningen, att informera om Skolinspektionens tillsyn rörande nationella minoritetsspråk och informera om regleringen på området.

2020-02-18
Dnr 7.5.2-2019:1788
12 (12)

har gjorts och de kontakter som har etablerats är en bra grund att bygga vidare på i det fortsatta arbetet. Det är dock inte bara när det gäller den nationella minoriteten romer som det saknas kunskap, undervisningsmaterial med mera, utan detta gäller samtliga nationella minoriteter. Enligt vårt instruktionsenliga uppdrag kommer Skolverket även fortsättningsvis att initiera särskilda insatser på området samt sträva efter att inkludera arbetet inom ramen för ordinarie insatser.

Den nationella minoritetspolitiken står inför stora utmaningar där vi inte har råd att förlora varken värdefull tid eller värdefulla erfarenheter på grund av att kunskap inte delas mellan centrala aktörer på området. Det är därför viktigt att vi fortsätter att utveckla samarbetet med olika aktörer på området. Skolverket konstaterar avslutningsvis att myndigheten inte har något återrapporteringskrav enligt det instruktionsenliga uppdraget.

Ekonomisk redovisning av regeringsuppdrag Att genomföra insatser för att öka kunskapen i skolan om den nationella minoriteten romer (Ku2016/01673/DISK)

Ekonomisk redovisning

	2016	2017	2018	2019	2020	Totalt 2016 - 2019
Intäkter bidrag	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000		-2 000 000
Utbildningstjänster				232 795*		232 795
Tjänster		188 219	96 130	73 989		358 338
Övrigt (resor, tryck- kostnader, etc.)	12 895	38 742	135 515	23 433	3 346	213 930
Totalt	-487 105	-273 040	-268 355	-169 783	3 346	-1 194 936

*122 000 kr avser utbildning som genomfördes 2018

1 194 936 kronor återbetalas till Kammarkollegiet.

I och med att uppdraget ska genomföras i befintliga kanaler och i samverkan med andra så har det inte genererat några större kostnader fränsett utbildningssatsningen på Södertörns högskola. Det som framför allt krävs i den här typen av uppdrag är personella resurser, och Skolverket har valt att inte använda uppdragsfinansieringen till detta.